RMK Lahemaa külastusala

Külastuskorralduskava 2020-2029 2. versioon

Riigimetsa Majandamise Keskus
Külastuskorraldusosakond

Sisukord

Sissejuhatus 3
Kasutatavad mõisted 5
1. Ala kirjeldus 6
2. Maaomand ja majandamise üldised põhimõtted 11
3. Regulaarselt läbiviidavad seired ja uuringud 18
   3.1. Külastajauuring 18
   3.2. Külastusmahu seire 19
   3.3. Külastusobjektide seisundi seire 20
   3.4. Ressursi seire 21
4. Eesmärgid ja tegevussuunad 22
5. Tsoneerimine 25
6. Loodusteadlikkuse edendamine ja teabe jagamine 26
7. Hooldus ja rekonstrueerimine 31

Sissejuhatus

Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) külastuskorraldusosakonna põhiülesandeks on kaitse- ja puhkealadel mitmekülgsete rekreatsioonivõimaluste loomine, nendel külastuse suunamine ning metsa- ja kaitseväärtuste tutvustamine ja selle kaudu looduskeskkonna kaitsmine ning elanikkonna väärtushinnangute kujundamine.

RMK arengukava 2015-2020 on seadnud RMK külastuskorraldusosakonnale eesmärgiks aastaks 2020 2,5 miljonit külastuskorda aastas. Külastuskordade suurenemise eelduseks on külastajate vastuvõtmiseks ja loodusväärtuste säilitamiseks loodud taristu korrasolek, taristu vastavus külastajate vajadustele ja ootustele ning külastusobjektide omavaheline sidusus.

Seatud eesmärkide täitmiseks on RMK külastuskorraldusosakonnal kolm tegevussuunda: puhke- ja kaitsealade külastuskorraldusliku taristu kavandamine, rajamine ja majandamine, säästlike looduskasutushoiakute kujundamine, külastajate teavitamine ja kasutuse suunamine puhke- ja kaitsealadel.

Eesmärkide täitmiseks koostatakse külastuskorralduskavad, mis on puhke- ja kaitsealade olemusest lähtuv ning külastuskorralduslikke arenguid ning majandamislahendeid käsitlev, samuti alade väärtuste kaitset korraldav dokument. Külastuskorralduskavad koostatakse külastusaladele. RMK külastusalana käsitletakse lähestikku asuvaid ja ühtselt majandatavaid RMK poolt hallatavaid puhke- ja kaitsealasid. Külastuskorralduskava koostatakse tuginedes seiretele, uuringutele ja alade arengut puudutavatele dokumentidele. Kava koostatakse arvestades eelneva perioodi kavade elluviimise käiku, samuti muutusi toimimiskeskkonnas.

Kava koostamise käigus viidi läbi SWOT analüüsid, sõnastati alade tugevustest ja võimalustest lähtuvad profiilid, analüüsiti loodusväärtuste eksponeerimist ja vastavaid arengusuundi, kaardistati objektide juurdepääsuteed ning kavandati analüüsile tuginevad, arengusuundadest ja laekunud sisendinfost lähtuvad tegevused. Tegevuste kavandamisel on arvestatud muutustega toimimiskeskkonnas, seal hulgas võimaliku ressursi muutusega tulenevalt EU rahastuse vähenemisest.

Selleks, et tagada looduses liikumist suunava teenuse ühtne, kvaliteetne ja stabiilne tase, lähtutakse külastuskorralduskavade koostamisel järgmistest üldistest põhimõtetest:

- Lähtuda üldiste arengusuundade määratlemisel analüüsi käigus sõnastatud eesmärkidest.

- Alade eristumiseks ja identiteedi tugevdamiseks lähtuda tegevuste planeerimisel defineeritud alakesksetest profiilidest.
- Kaitsealadel tegevuste planeerimisel tagada kaitseväärtuste säilimine. Kaitseväärtuste tutvustamine toimub põhimõttel, et esitlemisväärne väärtus tuleb esitleda võimalikult vähestes, kuid samas selleks kõige paremini sobivates kohtades.
- Keskenduda taristu analüüsile, analüüsi käigus selgunud prioriteetsete külastusobjektide arendamisele, objektide sidususele ja samaaegselt jätkata taristu optimeerimisega. Kõrge prioriteediga on külastusobjektid, mida seob Eestit läbiv RMK matkatee.
- Taristu arendamisel arvestada erinevate külastajagruppide vajadustega, sh. parandada erivajadustega külastajate ligipääsu, kus see on looduslikest tingimustest tulenevalt võimalik.
- Jätkata seirete ja uuringute läbiviimist, saadud teabe analüüsimist ning rakendamist külastuskorralduslike tegevuste planeerimisel.
- Tagada taristu kvaliteedi hoidmiseks, tõstmiseks ja ühtlustamiseks kvaliteetne rekonstrueerimine ja rekonstrueerimistöödel püsivamate lahenduste kasutamine, süsteemne ja regulaarne hooldustöö ning objektidega seotud teede ja parkimisvõimaluste korrashoid.
- Jätkata erinevate teavituskanalite kaudu süsteemset ja põhjalikku teavitustööd külastajate suunamiseks ning nende teadlikkuse tõstmist käitumismustrite mõjutamiseks.

Käesolev Lahemaa külastusala külastuskorralduskava hõlmab endas Põhja-Eesti puhkeala ja Lahemaa rahvuspargi RMK külastuskorralduslikku tegevust. Tulenevalt nimetatud alade geograafiliselt paiknemisest ja eriilmelisusest, käsitletakse alasid ühes kavas, tagamaks võimalikult mitmekülgsed külastusvõimalused, head teavitamislahendid ja ühtne ning ressursisäästlik majandamine.

Lahemaa külastusala külastuskorralduskava on koostatud 10 aastaks. Külastuskorralduskava ajakohasust hinnatakse iga-aastaselt ja olulisemate muutuste korral toimub kava ajakohastamine.

Kasutatavad mõisted

RMK külastuskorraldus – igaüheõigusel põhineva looduses liikumise süsteemi loomine ja haldamine puhke- ja kaitsealadel ning elanikkonna loodusteadlikkuse ja -hoidlikkuse tõstmine teavitamise ja loodusharidustegevuse kaudu.

Külastusala – erinevaid puhke- ja kaitsealasid ühendav RMK külastuskorraldusliku majandamise üksus.

Puhkeala – erinevatel kaitsealadel ja RMK majandusmetsas asuvate külastusobjektide kogum.

Kaitseala – kaitsealad on loodud mingi territooriumi looduse- või/ja kultuuripärandi säilitamiseks, kaitsmiseks, taastamiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks.

Taristu - maastiku rekreatiivset kasutust hõlbustav, maastikku kaitsev ja kasutust suunavate külastusobjektide kogum.

Külastusobjekt - maastiku rekreatiivset kasutust hõlbustav, maastikku kaitsev ja kasutust suunav külastuskorralduslike ehitiste ja metsamööbli kogum, mis on dokumenteeritud ning vastab kehtestatud nõuetele.

Tsoneerimine – RMK külastuskorraldusosakonna külastusobjektide majandamiseks vajalike alade määratlemine teenindus- huvi- ja varutsoonideks.

KAH alad - kõrgendatud avaliku huviga alad.

KKO KAH- RMK maakasutusliku eesmärgiga „Looduses liikumise korraldamine“ seotud KAH alad.

1. Ala kirjeldus

Lahemaa külastusala paikneb Põhja-Eestis Harjumaa Jõelähtme ja Kuusalu ning Lääne-Virumaa Haljala, Kadrina, Tapa ja Vinni valla territooriumil, ühendades Lahemaa rahvuspargi ja sellega piirneva lähiala külastusobjektid ning RMK Penijõe-Kauksi matkatee külastusobjektid Roela – Ohepalu lõigul (Joonis 1).

Joonis 1. Lahemaa külastusala paiknemine.

Tinglikult võib külastusala jagada kolmeks:

1. <u>Põhja-Eesti rannik poolsaarte ja lahtedega, Lahemaa rahvuspark kui üks Euroopa olulisemaid metsakaitsealasid</u>

Siia kuulub külastusala tähtsaim osa, Lahemaa rahvuspark. Lahemaa rahvuspark loodi 1. juunil 1971. See on Eesti vanim ning ühtlasi suurim rahvuspark, pindalaga 74 784 ha, millest maismaad on 47 910 ha ja merd 26 874 ha. Lahemaa rahvuspark asub maastikulise liigestuse järgi Põhja-Eesti e Soome lahe rannikumadalikul ja saartel, Põhja-Eesti e Harju lavamaal ja Kirde-Eesti e Viru lavamaal, Soome lahe kaldal. Rahvuspargi maastikulised väärtused tulenevad tema asukohast rannikul, hõlmates nii mere- kui maismaa ökosüsteeme, paiknemisest mitmes eriilmelises maastikurajoonis ning pikaajalisest inimasustusest.

Kolmandiku rahvuspargist moodustab meri, kaks kolmandikku rahvuspargi maismaaterritooriumist katab mets. Lahemaa rahvuspark on üks Euroopa

suurimaid metsakaitsealasid. Rahvuspargi mereala hõlmab Soome lahte, rannikuala on liigestatud poolsaarte ja lahtede ning hulgaliste saartega. Nii Eestis kui ka Euroopas väärib Lahemaa tähelepanu oma arvukate rändrahnude ja kivikülvide poolest. Klindiastangult laskudes moodustavad jõed jugasid ja joastikke. Lahemaa rahvuspark pakub looduse nautimiseks, aktiivseks looduses liikumiseks ja tundmaõppimiseks suurepäraseid võimalusi.

Rahvuspargiga piirnevatest aladest on liidetud külastusalaga läänes Kaberneeme-Pedassaare piirkond ja idas Vainupea piirkond, mis paiknevad Põhja-Eesti rannikumadalikul. Nende alade ülesandeks on toimida kaitseala külastuse reguleerimisel nn ,,puhveralana", pakkudes võimalusi külastajatele, kes küll soovivad harrastada looduspuhkust, aga ei pea sealjuures niivõrd oluliseks looduses liikumist ja selle tundmaõppimist.

Rannikumadalik on kitsas, kuni 20 km laiune, poolsaarte- ja lahtederohke maariba Soome lahe ja Põhja-Eesti paekalda vahel, mille kõrgus on enamasti alla 20 m merepinnast. Jääajajärgselt on see ala olnud Läänemere mõjutuste all ja siinset pinnamoodi ilmestavad kivirohked või liivased meretasandikud rööbiti üksteise taga asuvate rannavallidega ning nende vahele kujunenud soode ja väikeste luitestikega. Ka siin asuvad saared on merepõhjas leiduvate suuremate, kuni 100 m suhtelise kõrgusega kõrgustike kõrgemad osad. Siia piirkonda kuulub ka Pedassaar, ainus külastusalal olev saar, kus tegeletakse aktiivselt külastustegevuse korraldamisega.

2. Viitna-Kõverjärve-Neeruti piirkond

1971.aastal moodustatud Viitna maastikukaitseala kuulus algselt Lahemaa rahvuspargi koosseisu. Kaitseala pindala on 311,6 ha. Ala peaeesmärk on kaitsta Viitna järvi ja säilitada, kaitsta ning tutvustada järvi ümbritsevat maastikku. Viitna mõhnastik, ehk rahvapäraselt Järvemäed, tekkis ligikaudu 12 500 aastat tagasi mandrijää taandumisel ja kuulub Tapa-Pikassaare-Ohepalu-Viitna jääservamoodustiste kompleksi.

Viitna mõhnastikust lõuna pool asub Neeruti maastikukaitseala, mis loodi 1957. aastal. See on väga ilusa loodusega 1272 ha hõlmav ala, kus metsaga kaetud oosid ja mõhnad vahelduvad väikeste järvedega. Piklikud kitsad ja teravaharjalised kõrgendikud - oosid on tekkinud umbes 10000 aastat tagasi, kui siit taandus jääaeg. Jääaja tuntuim uurija Eestis, geoloog Endel Rähni, on nimetanud Neerutit jääaja muuseumiks.

3. RMK matkatee Ohepalu-Neeruti-Porkuni-Roela

Külastusala seda osa iseloomustab paiknemine Pandivere kõrgustikul ja selle nõlvadel. Pandivere on jäälahkmeala kulutuskõrgustik, mis ulatub 50-60 m

kõrgusele üle ümbritsevate rohkem kulutatud alade. Ühtlasi on Pandivere Eesti suurim karstipiirkond ja oluline veelahkmeala, siin leidub palju allikaid ja siit saab alguse 11 jõge. Pandivere pinnamoes valdavad moreentasandikud, millelt kohati kerkivad oosistikud (Porkuni-Neeruti, Paasvere-Mõdriku, Mõdriku-Roela), moreenküngastikud ja mõhnastikud. Pandiveres levivad lubjarikkal aluspõhjal Eesti viljakaimad mullad – leostunud ja leetjad liivsavimullad. Metsadest on iseloomulikud laane- ja sürjametsad, kooslustes leidub rohkesti tamme, alusmetsas sarapuud, siin kasvab palju kaitsealuseid käpalisi, eriti kaunist kuldkinga.

2018.aastal rajati RMK kolmas Eestit läbiv pikem matkatee marsruudil Penijõe-Kauksi, millest Lahemaa külastusala piiridesse jääb Roela-Ohepalu lõik. Matkatee kulgeb mööda Porkuni-Neeruti oosistikku, läbides Porkuni maastikukaitseala. Porkuni maastikukaitseala eesmärgiks on Porkuni järve, Võhmetu-Lemküla-Piisupi karstijärvede ja metsakoosluste kaitse ja tutvustamine.

Matkatee läbib ka endised Kadila ja Rohu raketibaasid, mis olid nõukogude ajal üheks stardipunktiks tuumalõhkepeadega rakettidele. 1960-1970. aastatel paiknesid Kadilas ja Rohus R-12 raketid, mille tegevusraadius ulatus 2000 kilomeetrini. Need raketid olid võimelised kandma termotuumalõhkepead võimsusega 1 või 2,3 megatonni. Rakettide hoidmiseks püstitati hiiglaslikud betoonangaarid, näha võib betoonist teid metsa alla kadumas, mis viivad suurtele stardiväljakutele. Siin asunud rakettide teenindamine oli keeruline ja tülikas. Kümmekonna aastaga oli baas moraalselt vananenud. Nimetatud sõjaväeosa likvideeriti 1978. a teisel poolel.

Roela käbikuivati-muuseum asub Mõdriku-Roela maastikukaitsealal, mis hõlmab eelkõige samanimelist oosi, mis on ühtlasi Eesti pikim oos. Oos algab Mõdrikust, kulgeb mööda põllumaid Roelani. Sealt edasi võib oosi märgata juba Rakvere–Tartu maantee äärest, mis liigub Muugani välja. Oos ise on 19,5 km pikk ja kaetud osaliselt metsaga, aga esineb ka lagedat. Käbikuivati rajati aastatel 1927-1928 ja oli mõeldud peamiselt kuuseseemne varumiseks ja säilitamiseks. Sõjaeelsel ajal andis Roela käbikuivati ligi kolmandiku Eesti kuuseseemne toodangust ning rahuldas valdavalt Põhja-Eesti metskondade kuuseseemne vajaduse. Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) avas renoveeritud Roela käbikuivati 2008. aastal muuseumina. Käbikuivati kõrval avati ka ENSV teenelise metsakasvataja ja kauaaegse Roela metsaülema Hugo Ploompuu mälestuskivi. Käbimajas tutvustatakse hoone ajalugu ja tänu säilinud sisustusele ning töövahenditele saab ettekujutuse tööst vanas käbikuivatis. Käbimajas ja selle ümbruses korraldatakse loodusõppe-programme, samuti looduse ja kultuuripärandiga seotud üritusi.

Lahemaa külastusala on väga eriilmeline ja pakub külastajatele mitmekülgset tegevust. 2015. aasta külastajauuringu põhjal on Joonisel 2 välja toodud külastajate jaoks kõige olulisemad tegevused külastuse ajal.

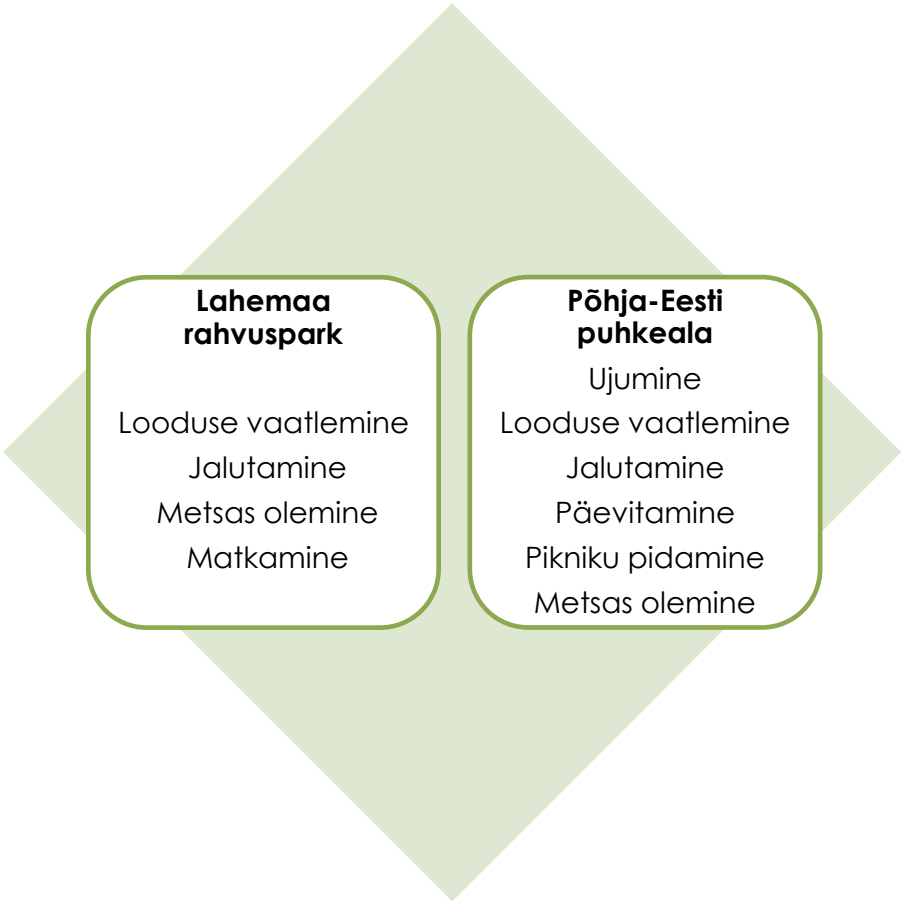

Joonis 2. 2015. aasta külastajauuringu andmetel kõige olulisemad tegevused seekordse külastuse ajal.

Lahemaa külastusala kõrgema külastatavusega on ülekaalukalt Lahemaa rahvuspark (Joonis 3), millele järgneb Põhja-Eesti puhkeala.

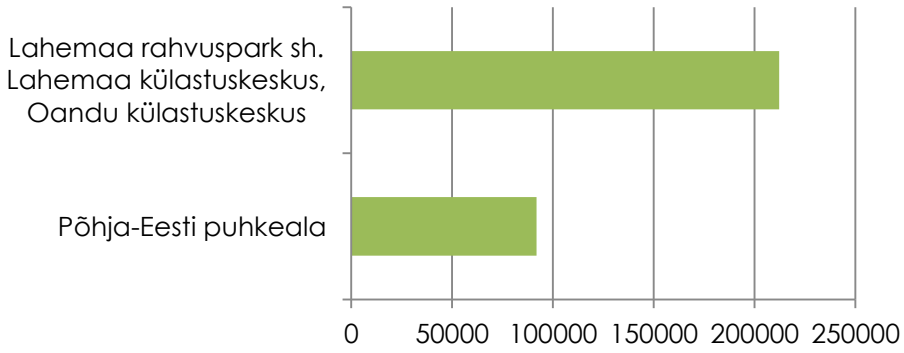

Joonis 3. Puhke- ja kaitsealade aastane keskmine külastatavus perioodil 2016-2018 (sisaldab külastuskeskustes teavitatuid).

Maastiku rekreatiivse kasutuse hõlbustamiseks, maastiku kaitseks, kasutuse suunamiseks ja tutvustamiseks on loodud külastuskorralduslik külastusobjektide võrgustik. Põhja-Eesti puhkeala väga paljusid külastusobjekte seob RMK matkatee Peraküla-Kauksi haru ja Lahemaa rahvuspargi külastusobjekte Oandu-Aegviidu haru. Külastusalal on kaks külastuskeskust – Lahemaa rahvuspargi külastuskeskus ja Oandu külastuskeskus, kus jagatakse looduses liikumise alast teavet, viiakse läbi loodushariduslikke ja teavitavaid programme ning üritusi jm.

Olemasolevate külastusobjektide nimistu on toodud Tabelis 4 ja taristuelementide paiknemisest looduses annab üldülevaate joonis 4. Külastusobjektide paiknemisest kaitsealadel annab ülevaate tabel 4 ja joonised 5-11. Külastusobjektide täpsem paiknemine ja taristu olemi kirjeldus on toodud www.loodusegakoos.ee lehel.

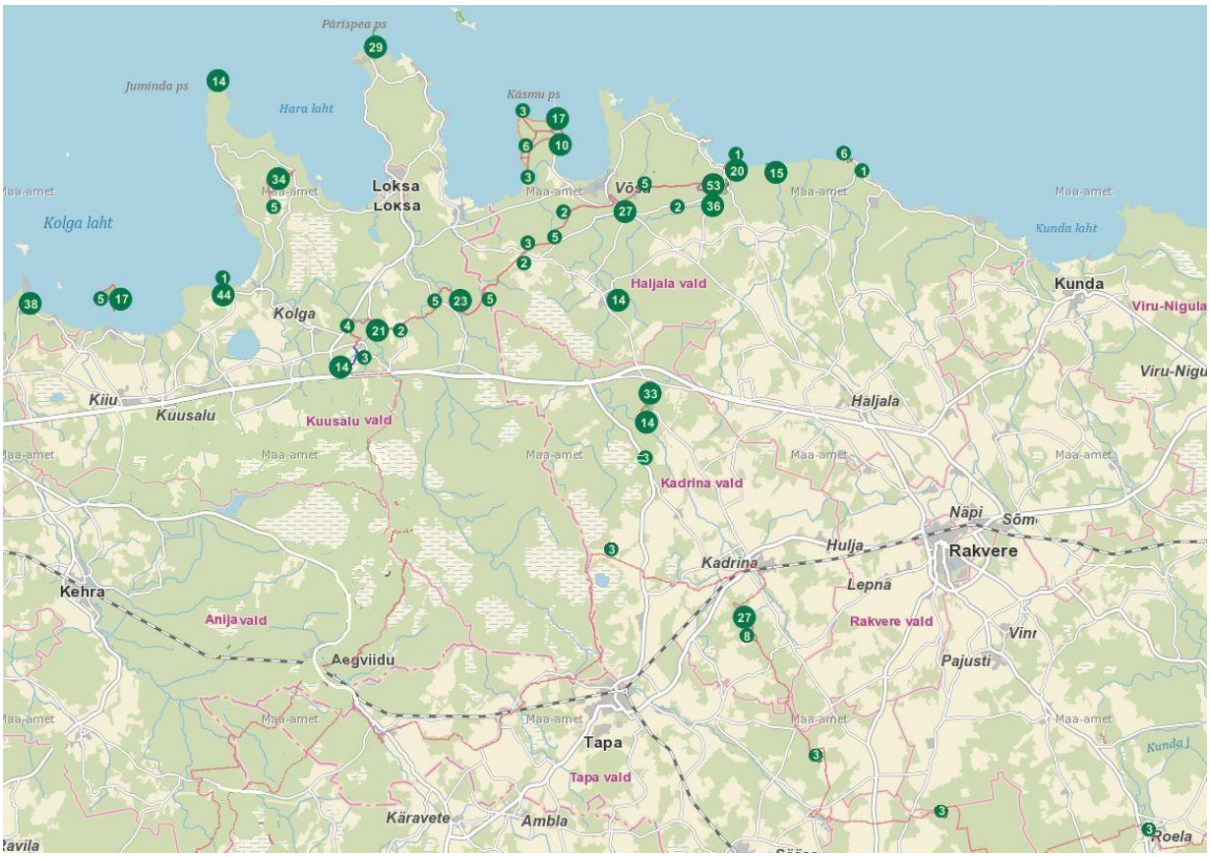

Joonis 4. Lahemaa külastusala külastusobjektide paiknemine (number rohelisel ringil näitab taristuelementide hulka).

2. Maaomand ja majandamise üldised põhimõtted

RMK Lahemaa külastusala külastusobjektid paiknevad valdavalt riigimetsamaal (Tabel 4). Samas on mõned loodusrajad, mis kulgevad nii riigimetsamaal kui ka eramaadel.

Erisugune objekt on matkatee, mis kulgeb nii riigimaadel kui ka eramaadel. Põhja-Eesti puhkeala läbib matkatee Penijõe-Aegviidu-Kauksi haru Valgejõelt (Tapa linna juurest) Roela lõkkekohani (614 km, millest 76 km Lahemaa külastusalal) ja Lahemaa rahvusparki läbib Oandu-Aegviidu-Ikla matkatee haru Oandu külastuskeskusest Peterburi maanteeni (375 km, millest 44 km Lahemaa külastusalal). Kogu taristu olemi paiknemine ja kirjeldus on esitatud www.loodusegakoos.ee lehel.

Lahemaa külastusala enamus külastusobjektidest paikneb kaitsealadel. Kaitsealade valitsejaks on Keskkonnaamet. Külastuskorralduslikku taristut kavandades ja majandades arvestatakse kaitsealade kaitse-eeskirjade ja kaitsekorralduskavadega kehtestatud piirangutega. Kaitsealadel paiknevad külastusobjektid on eelkõige rajatud eesmärgiga kaitsta ja tutvustada kaitseala kaitseväärtusi.

Lahemaa külastusala külastusobjektide paiknemisest kaitsealadel annavad ülevaate joonised 5-11. Täpsemalt teavet külastusobjektide paiknemisest kaitsealade piirangu- ja sihtkaitsevööndites annab tabel 4.

Joonis 5 Külastusobjektide paiknemine Lahemaa rahvuspargis

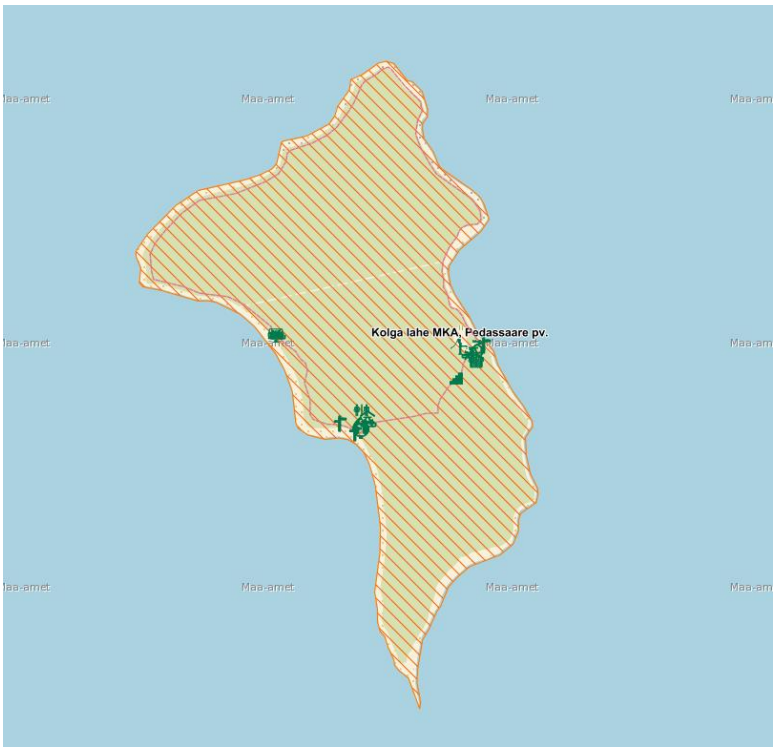

Joonis 6. Külastuskorradlusliku taristu paiknemine Kolga lahe maastikukaitsealal (number rohelisel ringil näitab taristu elementide hulka).

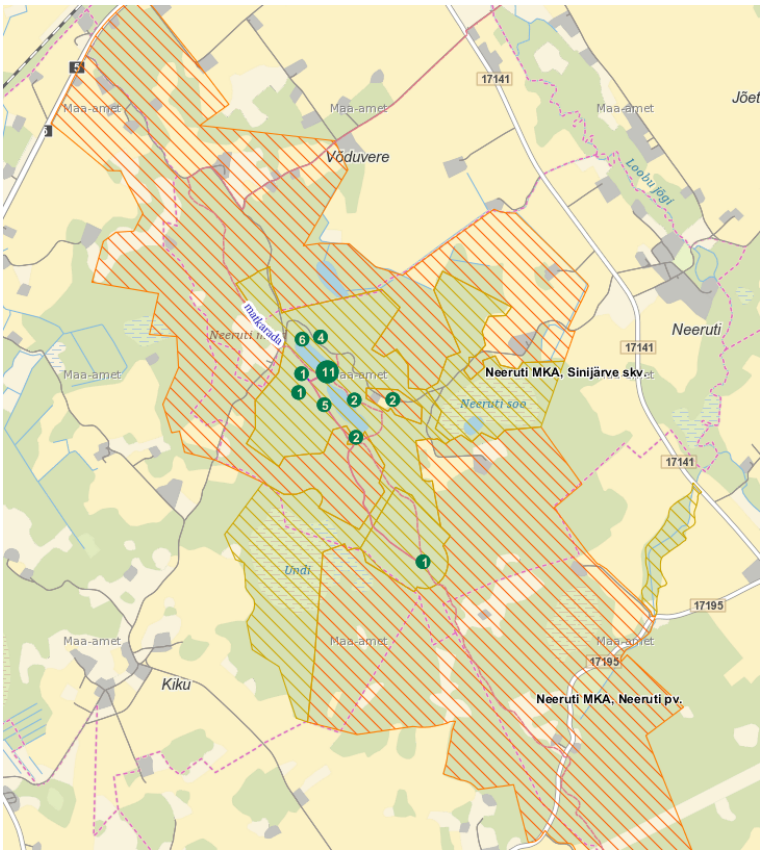

Joonis 7. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Neeruti maastikukaitsealal

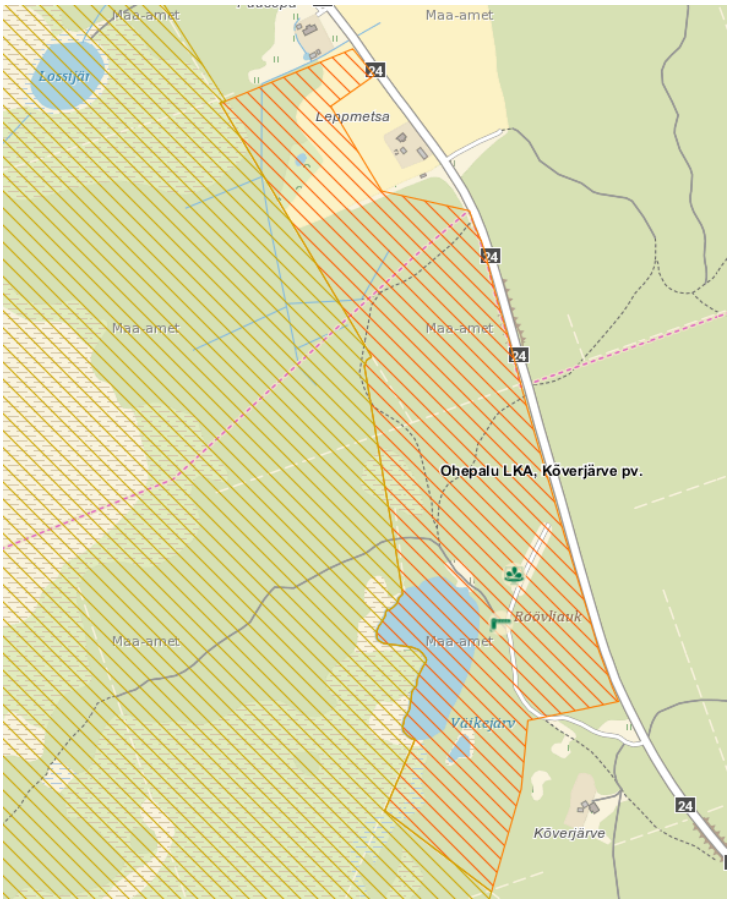

Joonis 8. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Ohepalu looduskaitsealal.

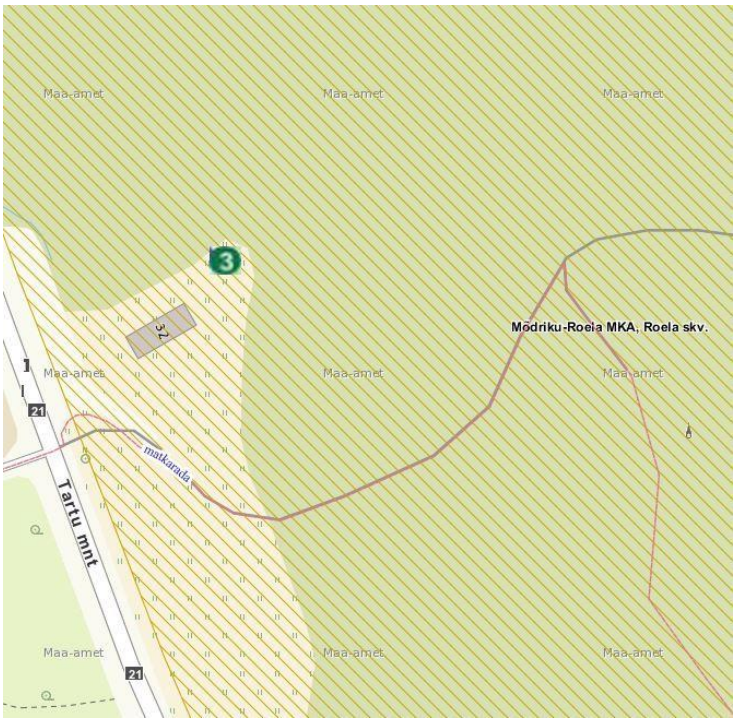

Joonis 9. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Mõdriku-Roela maastikukaitsealal.

Joonis 10. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Porkuni maastikukaitsealal.

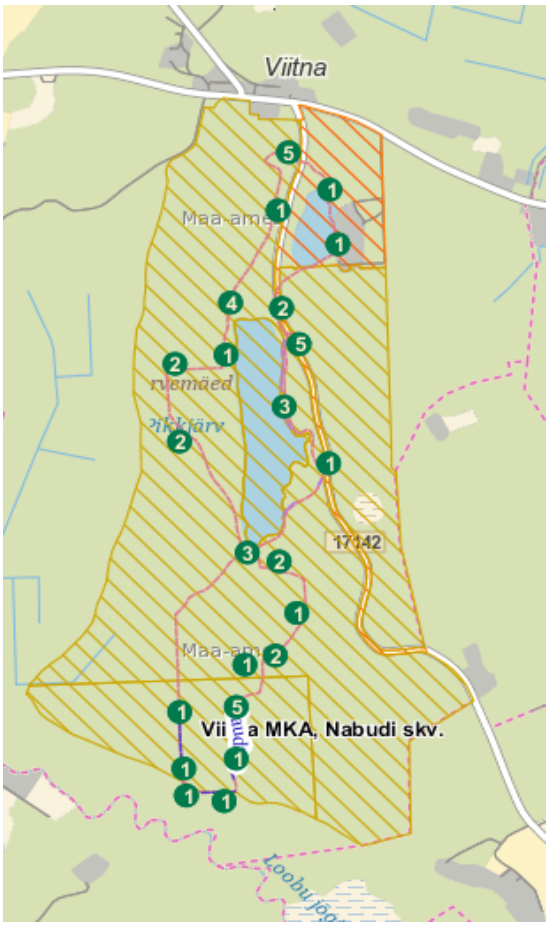

Joonis 11. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Viitna maastikukaitsealal.

Külastusala rekreatiivsete väärtuste säilitamiseks on vajalik majandusmetsas metsamajanduslike tööde kavandamisel ja läbiviimisel arvestada vastava rekreatiivse kasutusviisi vajadustega. Eriti hoolikalt tuleb jälgida telkimis-, lõkke- ja parkimisplatside ja teede ning matkaradade äärsete metsade majandamisega seonduvaid töid ja tehtavatest töödest teavitamist.

Enamus külastusobjekte paikneb kõrgendatud avaliku huviga (KKO KAH) aladel, seeläbi on nende lähiümbruse alade metsamajanduslik tegevus reglementeeritud ja tagatud majandamisvõtete sobivus rekreatiivse kasutusega. KAH alade protsess on kirjeldatud RMK kõrgendatud avaliku huviga alade määramise, majandamise ja seal tehtavatest töödest teavitamise juhendis.

Kaitsealadel majandades tuleb töid teostada lähtuvalt kaitseala kaitse-eeskirjadest. Lahemaa rahvuspargis tegutseb Lahemaa rahvuspargi koostöökogu, milles osalevad piirkonnas tegutsevad ametkonnad, kohaliku omavalitsuste esindajaid, kohalikud ettevõtjad ja elanikud. Koostöökogu on nõuandev kogu kaitseala valitsejale kaitseala kaitse-eesmärkide täitmisel.

Külastusala loodusrajad, telkimis- ja lõkkekohad on heaks baasiks nii külastuskeskustele kui ka eraettevõtjatele loodushariduslike programmide, loodusmatkade või ühisürituste läbiviimisel. Paljud ettevõtluses tegutsevad loodusgiidid ja retkejuhid on oma algse koolituse saanud Oandu külastuskeskusese programmide läbiviimisel ja siin gruppide juhendamisel. Igal aastal on külastusalal ja külastuskeskustes antud võimalus looduserialade õppijatel praktika läbiviimiseks.

Piirkonda jääv kohalik ettevõtlus suureneb ja mitmekesistub iga aastaga. Külastusala telkimisaladel on võimaldatud kohalikele lõkkepuu tootjatele pakitud puid müüa. Atraktiivsete objektide parklate rekonstrueerimisel, vastavate looduslike tingimuste olemasolul, arvestatakse vajadusel aktiivsete kohalike ettevõtjatega või organisatsioonidega, nähes ette parkla osad, kus saab külastajatele pakkuda erinevaid kohalikke tooteid või teenuseid.

Lahemaa rahvuspargi territooriumil Oandu külastuskeskuse läheduses asub RMK Sagadi metsakeskus, kus lisaks hotellile on ka metsamuuseum ja looduskool. Lähiaastate eesmärgiks on Sagadi metsakeskuse ja Lahemaa külastusala omavahelise sidususe tugevdamine ja külastajatele pakutavate võimaluste mitmekesistamine.

RMK külastusala loodusradadel, radu teenindavatel telkimis-, lõkke-, puhkekohtadel, parklates jt. objektidel teostatakse regulaarset hooldust, lõkkekohad varustatakse küttepuudega ja korraldatakse jäätmemajandus.

Probleemideks on kõrge külastusega perioodil jäätmemajandus, suur lõkkepuude kulu ja mõnedes kohtades parkimine (Kaberneeme, Vainupea, Viru raba loodusrada, Nõmmeveski lõkkekohad). Jäätmemajanduse korraldamisel on oluline teha koostööd kohalike omavalitsustega nii külastajaid kui majandajaid rahuldava jäätmekorralduse saavutamiseks. Jäätmemajanduses on probleemiks see, et sageli on piirkonna ainsateks avalikeks pügikastideks RMK külastusobjektidel asuvad kastid ja seetõttu tuuakse nendesse ka elanike olme- ja ehitusjäätmed. Selle tulemusena täituvad need kiiresti ning külastajatel ei ole oma külastusega tekkivaid jäätmeid kuhugi panna. Samuti on probleemiks kohaliku omavalitsuse poolt sõlmitud lepingutingimustest tulenevalt mõnede suure külastuskoormusega külastusobjektide prügikonteinerite liiga harv tühjendamissagedus. Jäätmefirmade soovitus paigaldada sellistele objektidele suured 4m3 või suuremad prügikonteinerid, ei ole esteetilistel kaalutlustel võimalik teostada.

Külastusalal liikumiseks kasutatakse kõige rohkem sõiduautot, enamasti liigutakse mööda riigimaanteid, objektide vahetus läheduses ka kohalikele omavalitsustele kuuluvatel teedel. Teed on enamasti hooldatud, mõningaid probleeme on olnud suurte turismibussidega objektile pääsemisel (Purekkari neem). Kohalik omavalitsus on giidide palvel sellele probleemile ka mõningast tähelepanu pööranud. Oluline on tagada külastusobjektide juurdepääsuteede hea seisukord. Kõrgendatud tähelepanu all on külastusala prioriteetsete objektideni viiva teedevõrgu korrasolek ja järjepidev hooldus.

Külastusobjektidele on rajatud mitu suurt parklat nagu Kaberneeme, Viitna, Vainupea, Mustoja, ka Purekari neemel asuval telkimisalal, Majakivi-Pikanõmme loodusraja alguses Virve küla läheduses, kus on võimalik peatuda ka turismibussidel. Samas on mitmel objektil parkimistingimused halvad, seda eriti Viru raba loodusraja alguse parklas. Parkimiskohtadega on kitsas ka Neeruti MKA-l ja Oandu külastuskeskuse juures. Kevad- ja sügisperioodil on liigvee tõttu raskendatud ka Käsmu poolsaare läänerannal asuvas Eru parkla kasutus. Samuti vajab lahendamist Ohepalu maastikukaitsealal asuva Kõverjärve parkla juurdepääsu teema.

Külastuskorralduskava raames kaardistatud külastusobjektide juurdepääsuteedest ja parklatest täpsemalt antakse ülevaade Lisas 5 (*Lisa 5 Lahemaa külastusala külastusobjektide juurdepääsuteed*).

Riigimetsaalal, eriti külastusobjektidel, soovitakse sageli korraldada erinevaid üritusi ja rahva kogunemisi, mistõttu on RMK-s kehtestatud vastav käitumisreeglistik. Looduskeskkonna piirangutest, maastiku koormustaluvusest, külastusobjekti paiknemisest ja suurusest, olemasoleva taristu iseloomust, kuid

samuti ka ürituse iseloomust, inimeste arvust jms tingituna ei sobi ürituste korraldamiseks mitte kõik riigimetsaalad ja külastusobjektid.

Riigimetsaaladel üle 50 osavõtjaga ürituste korraldamisel sõlmitakse ürituse korraldajaga leping. Lepingu RMK poolseks sõlmijaks on tulenevalt ürituse toimumise kohast, kas metsaülem (väljaspool külastusala), külastusala juht või mõlemad. Lepingu sõlmimiseks tuleb ürituse korraldajal saata vastav taotlus aadressile puhkus@rmk.ee. Taotluse rahuldamise korral sõlmitakse ürituse korraldamise leping. Kavandatav üritus tuleb kooskõlastada ka kohaliku omavalitsusega ning ürituse käigus suure ühislõkke (avaliku lõkke) tegemine kohaliku päästeasutusega. Kui soovitakse üritust korraldada kaitseala territooriumil, tuleb üritus kooskõlastada esmajärjekorras Keskkonnaametiga, seejärel RMK -ga.

3. Regulaarselt läbiviidavad seired ja uuringud

3.1. Külastajauuring

Külastajauuringud viiakse kõikidel puhke- ja kaitsealadel läbi ühtsetel alustel. Kasutatav andmekogumismeetod on kohapeal küsitleja juhendamisel täidetav küsimustik. Külastajauuringu käigus kogutakse informatsiooni külastajate profiili, tegevuste, külastuste geograafilise jaotuse, külastuse kestuse ja korduvuse, samuti kulutuste, külastajate rahulolu, motiivide jms kohta. 2015. aasta külastajauuringu tulemuste kokkuvõte on külastusalale jäävate puhke- ja kaitsealade lõikes esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Puhke- ja kaitsealade külastajauuringu tulemuste kokkuvõte.

	Lahemaa rahvuspark	**Põhja-Eesti puhkeala**
Suurim vanusegrupp	25-34 aastased(24%), 35-44-aastased (22%), 45-54-aastased (20%), 55-64-aastased (15%), 15-24-aastased (11%), üle 65-aastased (8%	25-34 aastased (30%), 35-44-aastased (25%), 45-55-aastased (19%), 55-64-aastased (11%), 15-24-aastased (8%), üle 65-aastaseid 7%
Kõrgharidusega	66%	48%
Eestist	59%	94%
Tallinnast	38%	46%
Teistest maadest	Saksamaa (15%) ja Prantsuse Vabariik, Poola, Holland, Soome, Austraalia, Läti, Ameerika Ühendriigid (kõik 2%)	Venemaa (2%), Saksamaa(1%) Rootsi (1%)
Seltskond	2-5 inimese seltskonnas (73%), oma perega (56%) või sõpradega (27%)	2-5 inimese seltskonnas (77%), oma perega (67%) või sõpradega (27%)
Külastuse korduvus	68% korduvkülastaja	55% korduvkülastaja
Sihtpunkti tähtsus	52% kõige tähtsam sihtpunkt	66% kõige tähtsam sihtpunkt
Hooaeg	53% suvel	58% suvel
Ööbimine	ööbib 54%	ööbib 18%
Kõige olulisemad tegevused	looduse vaatlemine, jalutamine, metsas olemine, matkamine	ujumine, looduse vaatlemine, jalutamine, päevitamine, pikniku pidamine, metsas olemine
Rahulolu indeks	2010 4,22 2015 4,45	2010 4,19 2015 4,38

Külastajauuringu andmetel on külastajate rahulolu kõrge nii Lahemaa rahvuspargi kui ka Põhja-Eesti puhkealal pakutavaga, mõlemal alal oli külastajarahulolu indeks 2015. aastal külastajauuringu andmetel võrreldes 2010. aastaga tõusnud. Positiivselt hinnati teenuste ja rajatiste kvaliteeti ning keskkonda, külastus vastas üldjoontes külastajate eelnevatele ootustele nii looduskeskkonna, puhkekohtade-rajatiste kui ka harrastusvõimaluste osas. Teenuste ja rajatiste hulgaga tervikuna oli rahul üle 95% vastajatest.

3.2. Külastusmahu seire

RMK poolt hallatavate külastusobjektide külastatavust mõõtvat külastusmahu seiret viiakse läbi regulaarselt ja ühtsetel alustel, et saadav materjal oleks ajalises vaates võrreldav. Puhke- ja kaitsealadel kasutatakse külastusmahu seire läbiviimisel elektroonilisi loendureid. Loendureid kalibreeritakse ja loendurinäitu korrigeeritakse kalibreerimisandmetega. Terve puhke- või kaitseala külastuskordade arvu saamiseks laiendatakse üksikutel kohtadel loendatud külastuskordade arvu külastajauuringust saadud külastajavoogude info abil.

Perioodil 2016-2018 oli kõrgema külastatavusega Lahemaa rahvuspark, keskmiselt 210000 külastust aastas, Põhja-Eesti puhkeala 92000 külastuskorda aastas. Puhke- ja kaitsealade külastamine on muutunud üle-eestiliselt aasta-aastalt aina populaarsemaks. Samuti on suurenenud väliskülastajate osakaal, eriti Lahemaa rahvuspargis. Jätkuvalt on populaarsed nii mere kui ka järvedeäärsed lõkkekohad ja telkimisalad, kuid nii külastajauuringu kui ka mahuseire andmetel on suurenemas just aktiivset looduspuhkust võimaldavate loodusradade külastatavus.

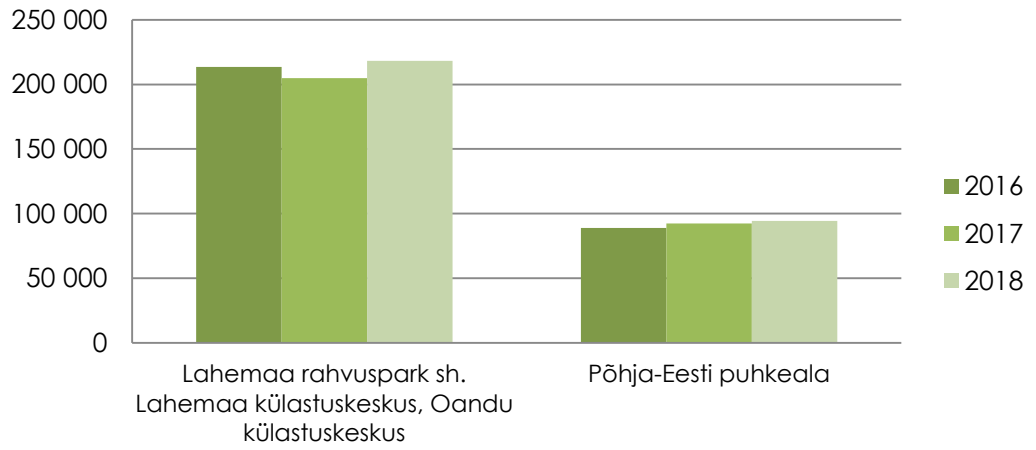

Joonis 12. Puhke- ja kaitsealade külastatavus aastate lõikes. Külastusnumber sisaldab külastuskeskuses teavet saanud külastajate arvu.

Lahemaa rahvuspargi külastatavaimad külastusobjektid on loendustulemuste andmetel Käsmu piirkonna objektid, keskmiselt 68000 külastust loendusperioodil maist kuni novembrini, ja Viru raba õpperada, keskmiselt 37000 külastust loendusperioodil.

Põhja-Eesti puhkeala populaarseim külastusobjekt on Kaberneeme rannaala, keskmiselt 45000 külastust loendusperioodil maist kuni novembrini.

3.3. Külastusobjektide seisundi seire

Külastusobjektide seisundi seire käigus hinnatakse külastusobjektide pinnase ja alustaimestiku seisundit, taristu seisundit, alale juurdepääsu ning kasutust ja külastusobjektil kasvavate puude kahjustusi. Külastusobjektide seisundi seire raames teostatakse mõõtmisi telkimisaladel, lõkkekohtades, puhkekohtades, metsaonnide ümbruses ja muudel objektidel, millele külastusobjektide seisundi seire metoodika kohaldub. Vastavalt külastusobjekti seisundile antakse seireandmete analüüsi käigus majandamissoovitused.

Lahemaa rahvuspargi külastusobjektidel viidi esimene seirering läbi 2009. ja teine 2014. aastal. Kolmas seirering toimus 2018. aastal; seires oli 13 seireobjekti, nendest kümne (83,3%) objekti pinnase ja alustaimestiku seisund oli väga hea või hea[1] ning kahel (16,7%) rahuldav[2]. Rahuldavas seisundis olevatel objektidel ületas mõlemal 2018. aasta andmetel pinnase ja alustaimestiku seisundi indeks lubatud muutuste piiri[3]. Nendeks objektideks olid Kalmeoja lõkkekoht ning Nõmmeveski lõkkekoht II. Kalmeoja lõkkekoha pinnase ja alustaimestiku seisund on varasemate seireandmetega võrreldes stabiilne. Nõmmeveski lõkkekoht II seisund on 2014. ning 2018. aasta andmete võrdlusel halvenenud (indeksi väärtuse muutus 0,3); samas oli 2018. aasta andmetel seireobjekti pinnase ja alustaimestiku seisund parem kui 2009. aastal.

2018. aastal kordusseires olnud seireobjektidel pinnase ja alustaimestiku seisundis toimunud muutuste alusel moodustavad 58,3% (7 tk) objektid, millel seisund on stabiilne. Siia lisanduvad objektid (16,7% e. 2 tk), mille seisund on suhteliselt stabiilne (indeksi väärtuse erinevus kuni 0,2). Kolmel seireobjektil (25%) on muutus olnud märgatavam; nendest kahel (Nõmmeveski lõkkekoht I

[1] Pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi väärtus kuue pallisel skaalal vastavalt 1 kuni 2 (seisund väga hea) või 2,1 kuni 3 (seisund hea).
[2] Pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi väärtus 3,1 kuni 4 (seisund rahuldav).
[3] Lubatud muutuste piir – kokkuleppeline pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi väärtus (3,3), mille ületamisel võib vastavalt objekti suurusele või kasvukohatüübile olla vajalik erinevate maastikukaitseliste meetmete rakendamine.

ja II) on seisund halvenenud (indeksi väärtuse muutus 0,3) ning ühel (Esku puhkekoht) paranenud.

Põhja-Eesti puhkealal viidi esimene seirering läbi 2009. ning teine 2014. aastal. Kolmas seirering toimus 2018. aastal ning seiresse oli kaasatud 11 seireobjekti, millest pinnase ja alustaimestiku seisund olemasoleva metoodika alusel hinnati 7 objektil. Nendest viiel (71,4%) oli pinnase ja alustaimestiku seisund väga hea või hea ning kahel (28,6%;) rahuldav. Ühegi seireobjekti pinnase ja alustaimestiku seisundi indeks lubatud muutuste piiri ei ületanud.

2018. aastal kordusseires olnud objektidest (3 tk) ühel (Kaberneeme lõkkekohad) oli seisund varasema seire andmetega võrreldes suhteliselt stabiilne (indeksi väärtuse muutus 0,1) ning kahel (Pedassaare lõkkekoht ja metsamaja) halvenenud (indeksi väärtuse muutus vastavalt 0,3 ja 0,4).

3.4. Ressursi seire

Külastuskorraldusosakonna ressursi seire annab ülevaate külastusalal kulunud lõkkepuude ja tekkinud jäätmete kohta. Seire tulemuste analüüs on üheks aluseks külastusobjektide hoolduse sagedusvajaduse määramisel ja edasiste säästlike majandamislahendite väljatöötamisel.

Külastusala Lahemaa rahvuspargis on kaetud lõkkekohti 30 ja Põhja-Eesti puhkealal 17. Kõiki lõkkekohti varustatakse küttepuudega.

Jäätmemajanduse korraldamiseks paiknevad lõkke ja telkimiskohtadel 600 liitrised prügikonteinerid ja nende tühjendamise sagedus toimub vastavalt prügifirma ja KOV vahel sõlmitud lepingutele. Vajalik oleks iganädalane tühjendamine, mõnes piirkonnas toimub tühjendamine maksimaalselt kord üle nädala ja see on vähe. Eriti arvestades seda, et enamasti piirkondades avalikud prügikastid puuduvad. Ülevaate külastusalal kasutatud lõkkepuude ja tekkinud jäätmete kogustest annab joonis 13.

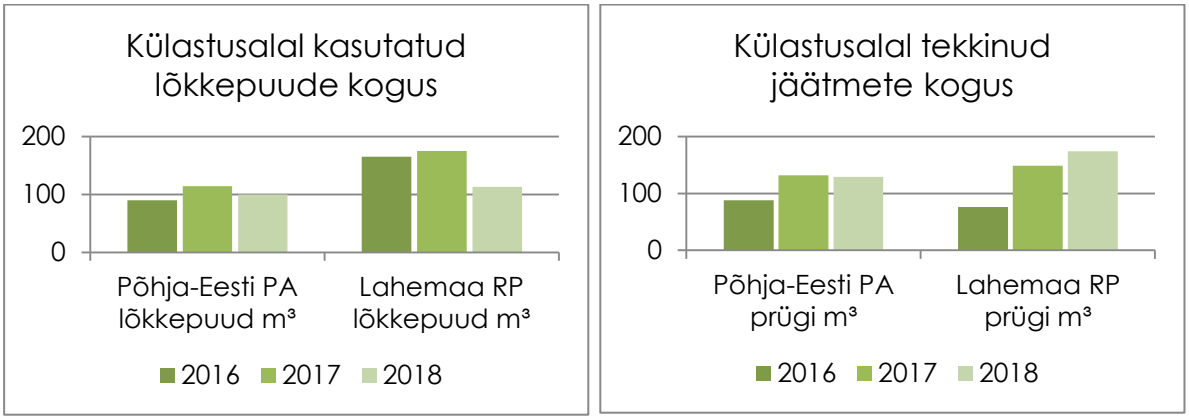

Joonis 13. Külastusalal kasutatud lõkkepuude ja tekkinud jäätmete kogus 2016-2018 aastate lõikes.

4. Eesmärgid ja tegevussuunad

Külastusala üldised eesmärgid:

Ala loodusväärtused on kaitstud ja külastajatele eksponeeritud, külastuskoormus on hajutatud:

- Külastusalad on tuntud oma loodusväärtuste, kaunite maastike ja külastusvõimaluste poolest.
- Külastajatele on tagatud mitmekülgsed puhkuse- ja rekreatsioonivõimalused looduses, kõrge koormusega objektidel on külastus hajutatud.
- Puhke- ja kaitsealad on omavahel sidusad teavitamise teel.
- Objektid on väga hea kvaliteediga, külastajate rahulolu looduspuhkuse võimaluste ja taristu osas on kõrge, arvestatud on erinevate sihtrühmade vajadustega. Koostöös ettevõtjatega on tagatud mitmekülgsete teenuste pakkumine ja külastajate alal viibimise pikenemine.
- Puhke- ja kaitsealade tegevuste planeerimisel lähtutakse puhke- ja kaitsealade tugevustest. Joonisel 14 esitatud profiilid aitavad tugevdada puhke- või kaitsealade identiteeti ja planeerida edasi tegevusi.
- Külastuskeskused on aastaringselt avatud RMK puhkealal ja/või kaitsealal asuvad keskused, kus toimub kõikidele sihtrühmadele suunatud eesmärgipärane tegevus loodusharidusprogrammide, sündmuste ja teavitamistöö kaudu. Külastuskeskuses on teabepunkt, ekspositsioon, avalikuks kasutamiseks teabekogu, tee-kohvi-vee joomise võimalus ning kontoriruumid RMK külastuskorraldusosakonna töötajatele.
- Külastuskeskuses ja ka maastikul teostatava loodushariduslikku tegevuse eesmärk on elanikkonna loodus- ja metsateadlikkuse edendamine ning väärtushinnangute kujundamine metsa- ning kaitseväärtuste tutvustamise abil. Loodushariduslikuks tegevuseks loetakse külastuskeskustes, loodusmajades, õpperadadel jm taristul läbi viidavaid loodusharidusprogramme, konkursse, temaatilisi sündmusi, loodusringe, teema- ja õppepäevi jms.

Lahemaa rahvuspark-

kivine lahtede ja metsade maa

Lahemaa kutsub oma hästi välja arendatud radade võrgustikuga, et tutvustada Eesti vanima rahvuspargi loodust. Põhja-Eesti klint, kivikülvid ja rändrahnud ning metsamassiivid, mis on läbi põimunud kultuuripärandiga.

Põhja-Eesti puhkeala-

matkates jääaja jälgedes

Jääaja kujundatud maastikud ja neid läbivad matkateed.

Joonis 14. Puhke- ja kaitsealade profiilid.

Tabel 2. Puhke- ja kaitsealade peamised arengusuunad seatud eesmärkide täitmiseks.

Lahemaa rahvuspark	Põhja-Eesti puhkeala
- Teavitamise eesmärgiks on kulutavamate tegevuste (telkimine, lõkke tegemine jne) suunamine pigem väljapoole rahvusparki ja looduses läbi loodusradade liikumise tugevam väärtustamine - Teabe jagamine lähiümbruse radadest ja matka-võimalustest lõkkekohtades ja telkimisalal skeemide ja lühitutvustuse näol - Kaitseväärtuste tutvustamiseks ja külastustaristu paremaks kasutamiseks ka muukeelsetele külastajatele, info tõlkimine ja kättesaadavaks tegemine maastikul QR koodide abil. Samuti tagatakse info kättesaadavus kodulehel eesti, inglise ja vene keeles. - Aastaringsete kasutusvõimaluste suurendamine - Pärandkultuuri jätkuv väärtustamine ja eksponeerimine Jalgsi- ja jalgrattamarsruutide loomine, sidumaks Oandu külastuskeskust Sagadi mõisa, Ojaäärse loodusmaja ja Lahemaa külastuskeskusega Palmses	- Põhja-Eesti loodusväärtuste tutvustamine, looduses viibimiseks ja liikumiseks (sh pikemaajalised ja kulutavamad tegevused, telkimine ja lõkke tegemine) võimaluste loomine. Vähendamaks koormust Lahemaa rahvuspargis ja Kõrvemaa maastikukaitsealal külastajatele, kes niivõrd ei huvitu kaitseväärsustest, kuid soovivad viibida ja puhata looduse keskel, selleks võimaluste loomine. - Aktiivse puhkuse võimaluste jätkuv edasiarendamine, selleks loodud külastusala läbivate RMK matkateede ja loodusradade teenindava taristu pidev korrashoid ja arendamine - RMK matkateedele jäävate kaitsealade kaitseväärtuste sisukam ja kvaliteetsem tutvustamine - Teabe jagamine lähiümbruse radadest ja matkavõimalustest skeemide ja lühitutvustuse näol - Kaitseväärtuste tutvustamiseks ja külastustaristu paremaks kasutamiseks teabe tõlkimine ja kättesaadavaks tegemine maastikul QR koodide abil. Samuti tagatakse info kättesaadavus kodulehel eesti, inglise ja vene keeltes.
Loodusteadlikkuse edendamine ja teabe jagamine	
- iseseisvalt loodusharidustegevust (seljakotiprogrammi) läbivate külastajate arvu suurendamine, selleks sobiliku taristu kaardistamine ja vajadusel ettevalmistamine, vastavate info- ja programmimaterjalide tootmine, juhendajate (eelkõige loodusainete õpetajate) koolitamine. - külastuskeskuste loodusharidustegevuse ja keskuste (sh keskuse õuealal) ekspositsioonide ning näituste temaatika läbimõeldum suunamine loodusalade profiilide tugevdamisele - külastuskeskustes pakutavate teenuste mitmekesistamine ja laiendamine, sh metsatemaatika tugevdamine sündmustel, näitustel, loodusharidusprogrammides; juhendatud teemaretked ja jalutuskäigud külastusalal; vahelduvad kvaliteetsed ringlust võimaldavad näitused - sündmuste ja programmide temaatika laiendamine täiskasvanute sihtgruppidele, samas jätkates traditsiooniliste ettevõtmistega - kodulehekülje ja sotsiaalmeedia võimaluste parem ärakasutamine - loodusteadlikkuse temaatikal üldharivad mängud, küsimustikud, viktoriinid jne	
Oandu külastuskeskus	**Lahemaa rahvuspargi külastuskeskus**
- Oandu külastuskeskuse ekspositsioonide ja õueala tihedam sidumine piirkonna matka- ning loodusradadega - Lahemaa ja selle lähiümbruse kaitsealade kaitseväärtuste, kaitsealuste liikide ning nende elupaikade tutvustamine külastuskeskuses ning selleks ekspositsiooni rajamine keskuse kompleksis tühjalt seisvasse hoonesse - Õueala kompleksne viidastamine. - Erinevatele sihtgruppidele looduses liikumise võimaluste mitmekesistamine külastuskeskuse ümbruses, invavõimaluste parandamine	- Keskuse külastajatele Lahemaa rahvuspargi kaitseväärtuste tutvustamine ja looduses liikumise võimaluste kohta igakülgse ja kvaliteetse info edastamine - Suurte turismigruppide vastuvõtmiseks ning ekspositsiooni ja auditooriumis näidatava slaidiprogrammi abil neile kiire ja kvaliteetse Lahemaa rahvuspargi tutvustuse tagamise võimaluste säilitamine. Eesmärgiks on, et grupituristis tekiks soov tulla tagasi üksi, sõprade või perege. - Madalhooajal säästlike looduskasutushoiakute kujundamiseks sündmuste läbiviimise jätkamine: loodusõhtud, muuseumiöö jmt. - Infomaterjalide piisava hulga, kvaliteedi, valiku ja võimalusel erinevate keelte (inglise, saksa, soome, vene, prantsuse, hispaania) tagamine
Ojaäärse loodusmaja	
- Ojaäärse loodusmaja parem sidumine Ojaäärse metsarajaga looduses, infomaterjalides ja kodulehel. Ojaäärse loodusrada jääb suures osas väljaspool rahvusparki ja läbib majandatavaid metsi, samuti metsandusega seotud kultuuripärandit, mis annab hea võimaluse vastavate programmide läbiviimiseks. Ojaäärse loodusmaja on vajalik ka erinevatele sihtgruppidele võimaluste loomisel mitmekesiseks looduses viibimiseks ja metsaga seotud tegevusteks. - Ojaäärselt algavate ühendusmarsruutide arendamine Viitna loodusraja, matkatee ja rahvuspargi radadega, samuti Palmses asuva Lahemaa külastuskeskusega ühenduse loomiseks - Pärandkultuuri eksponeerimise ja Ojaäärse loodusmaja tegevusega sidumise jätkamine	

5. Tsoneerimine

Külastusobjektide tsoonide moodustamine tuleneb eelkõige vajadusest määratleda RMK siseselt külastuskorralduslikku tegevuse ulatus ja erinevate tegevusvaldkondade vastutus. Objektide tsoonide määramisel lähtutakse piirkonna looduslikest eeldustest, looduskaitselistest väärtustest ning senisest maakasutusest ja välja kujunenud taristust ning külastusest.

Puhke – ja kaitsealad on jagatud kolme erinevasse tsooni: teenindustsooni, huvitsooni ja varutsooni.

Teenindustsoon - RMK külastusobjektide rajatistele (telkimiskohad, lõkkekohad, enamus puhkekohad, metsaonnid, parklad) moodustatakse teenindustsoon. Suurem osa külastusobjektidest asuvad teenindustsoonis. Teenindustsoon moodustab külastusala raskuskeskme, siia koondatakse maastikku kõige enam kulutavad tegevused (teenindustsoonid ja teenindustsoonidega piirnevad eraldised moodustavad KKO KAH alad). KKO KAH alade määramise protsessi käigus ühildatakse teenindustsoonide ja eraldiste piirid. Vastavasisulised kokkulepped sõlmitakse metsaülema ja külastusala juhi vahel.

Huvitsoon – huvitsoon moodustatakse matkaradadele, õpperadadele, jalgrattateedele (radadele), RMK matkateele, vajadusel külastusobjektide juurdepääsuteedele. Huvitsooni kuuluvad ka looduskaitselise ja/või kultuuriloolise tähtsusega eksponeeritavad alad, mis omavad ka loodushariduslikku väärtust (huvitsoonid ja huvitsoonidega piirnevad eraldised moodustavad KKO KAH alad).

Varutsoon – varutsoon moodustatakse aladele, kus hetkel rajatised puuduvad, kuid mis on potentsiaalsed kohad edaspidiseks külastusala tegevuse laiendamiseks (ei ole KKO KAH ala).

Tsoonide piirid võivad muutuda külastusobjekti laienemisel, taristu ümberkujundamisel vms põhjusel. Teenindustsoonide muutuste korral sõlmitakse metsaülema ja külastusala juhi vahel uus kokkulepe.

6. Loodusteadlikkuse edendamine ja teabe jagamine

Külastuskorraldusosakonna loodusteadlikkuse edendamise suuna üldine põhimõte on jätkata erinevate teavituskanalite kaudu süsteemset ja põhjalikku teavitustööd külastajate suunamiseks ning nende teadlikkuse tõstmist käitumismustrite mõjutamiseks.

Külastusala külastusobjektide ja loodusteadliku metsakasutamise info edastamiseks kasutatakse külastusalal mitmeid teavitamise kanaleid: külastuskeskused, loodusharidusprogrammid, ekspositsioonid, www.loodusegakoos.ee koduleheküg, sotsiaalmeedia, trükised, sündmused, teave taristul jne.

Peatükis 4 ja tabelis 2 *(Tabel 2. Külastusala peamised arengusuunad seatud eesmärkide täitmiseks*) on kirjeldatud üldised eesmärgid ja nende täitmiseks vajalikud tegevussuunad. Külastuskeskustes aastatel 2020-2029 planeeritud tegevused on esitatud tabelis 3 (*Tabel 3. Lahemaa külastusala külastuskeskustes perioodil 2020-2029 planeeritud tegevused*).

Lahemaa külastusalal paikneb kaks külastuskeskust – Oandu külastuskeskus ja Lahemaa rahvuspargi külastuskeskus Palmse mõisa tall-tõllakuuris.

Aastatel 2016-2018 osales Oandu külastuskeskuses ja külastusobjektidel erinevates loodusharidustegevustes keskmiselt 200 rühma kokku 8200 osalejaga aastas.

Külastuskeskustes jagatakse igakülgset teavet külastusobjektide asukohtade, loodusväärtuste, käitumisreeglite ja piirangute kohta, tehakse koostööd külastusalale jäävate ettevõtjatega erinevate teenuste ja toodete kohta info jagamisel. Lahemaa külastuskeskuses rendib käsitööettevõtja külastushooajal maist oktoobrini pinda, et müüa kohalikku käsitööd. Oandu külastuskeskusest on samuti võimalik osta kohalikku käsitööd ja toodangut. Külastuskeskuste külastus on aasta-aastalt suurenenud, ulatudes Lahemaa rahvuspargi külastuskeskuses 19000 kontaktini ja Oandu külastuskeskuses 8500 kontaktini aastas.

Külastuskeskuste üldine eesmärk on pakkuda aastaringset tegevust kõikidele sihtrühmadele loodusharidusprogrammide, sündmuste ja teavitustöö kaudu. Külastuskeskustes on teabepunkt, ekspositsioon, avalikuks kasutamiseks teabekogu, tee-kohvi-vee joomise võimalus ning kontoriruumid RMK külastuskorraldusosakonna töötajatele. Kuna nii Lahemaa rahvuspargi külastuskeskus kui ka Oandu külastuskeskus asuvad Lahemaa rahvuspargi territooriumil, siis juhendatud loodusharidusprogrammidel on võimalik osaleda Oandu külastuskeskuses. Lahemaa külastuskeskus loodusharidusprogramme

ei korralda, küll saab siit infot Oandu külastuskeskuse programmide, kontakte Lahemaa giidide ja teiste teenusepakkujate kohta.

Eesmärgiks on, et külastuskeskuste ekspositsioonid, kõik tegevused ja teenused toetavad loodusala profiili *(Lisa 1. Lahemaa külastusala analüüsi kokkuvõte ja profileerimine)*. Profiilidest lähtuvalt on Lahemaa külastuskeskuse olulisemaks teemaks Lahemaa rahvuspargi kui Eesti esindusala kogu tema mitmekülgse ja eripärase looduse tutvustamine. Lahemaa, kui lahtede maa - Eesti suurim, vanim ja mitmekesisem rahvuspark, maastiku ja kultuuri mitmekesisus, Põhja-Eesti klint, kivikülvid ja rändrahnud, metsamassiivid, mis on läbi põimunud kultuuripärandiga – need on kandvad teemad, millest lähtuvalt on koostatud keskuse ekspositsionn, slaidiprogramm ja muud teenused.
Oandu külastuskeskuse olulisemateks teemadeks on: metsanduslik pärandkultuur – keskus asukoht ajaloolises 1860. aastal ehitatud metskonna hoonetekompleksis, interaktiivne metsandusliku pärandi ekspositsioon, kogutud legendid, jutud, mälestused jne; Lahemaa loodusrajad ja matkatee alguspunkt – piirkond on tuntud rohkete loodusradade poolest ja siit saab alguse RMK matkatee Oandu-Ikla haru.

Külastusala külastusobjektide üldinfo edastamisel kasutatakse peamiselt RMK kodulehe www.loodusegakoos.ee võimalusi, kus on info külastusobjektide, sündmuste, loodushariduprogrammide, konkursside ja viktoriinide kohta. Samuti on kodulehel rõhku pandud külastuse eelnevale teadlikule kavandamisele. Eesmärgiks on, et külastusalal liikujate hulgas oleks võimalikult palju külastajaid, kes on saabunud alale teadlikult ja eeldatavasti teavad juba ka looduses käitumise põhimõtteid. Oluline on tagada info kvaliteet, ajakohasus ja kiire muutmise võimalus. Kodulehele paigutatakse vajadusel operatiivne info, mis puudutab külastusobjektide kasutust piiravaid asjaolusid (objekti ehitustööd, vandalismijuhud, erakorralised ilmastikutingimused vms). Kodulehel leiduv info on külastajatele kättesaadav ka RMK Loodusega koos rakenduse vahendusel. Eelnevast tulenevalt on põhimõtteks, et RMK looduses liikumise külastusobjektide infot ei paigutata koostööpartnerite kodulehekülgedele, vaid suunatakse teiste lehekülgede kasutaja lingi kaudu RMK kodulehele. Külastusala info edastamisel kasutatakse ka mitmeid erinevaid sotsiaalmeedia võimalusi – Facebook, Instagram, YouTube jne.

Kava perioodi eesmärgiks on jätkata kvaliteetse, operatiivse ja atraktiivse info edastamist, kasutades selleks erinevaid teabe edastamise võimalusi.

Trükiste koostamine on kulukas ja ajamahukas tegevus, samuti vananeb trükise info kiiresti. Üldine põhimõte on, et trükised, mille eesmärgiks on rajatud

taristu asukohateavet jagada, on koostatud lihtsas vormis rebitavate kaartide kujul, kus on kasutatud võimalikult palju piktogramme, et leevendada võõrkeelsete trükiste vajadust. Puhke- ja kaitsealadel paiknevate külastusobjektide ja loodusradade kohta koostatud rebitavaid kaarte, matkatee trükiseid ja teisi materjale on võimalik külastajatel hankida külastuskeskustes tegutsevatest teabepunktidest. Kehtib põhimõte, et RMK trükiseid tasuta ei jagata, vaid rebitavad kaardid on sümboolse tasu eest ja teiste trükiste tasu kujuneb vastavalt trükise maksumusele. Selline põhimõte aitab kaasa ka külastajate loodussäästliku mõtteviisi kujundamisele ja trükise kaasaostmise soov on rohkem kaalutletud. Samuti on alternatiivina võimalik külastajatel iseseisvalt kaardimaterjale ka RMK kodulehelt välja printida või kasutada RMK Loodusega koos rakendust.

Lisaks RMK poolt koostatud trükistele jagatakse RMK teabepunktides ka teiste organisatsioonide ja ettevõtjate poolt koostatud looduses liikumise ja loodusväärtusi tutvustavaid asjakohaseid piirkondlikke materjale.

Infotahvlitega varustatakse kõik külastusala külastusobjektid, lisaks paigaldatakse vajadusel ja võimalusel suured ala või objektide kogumeid tutvustavad infotahvlid suuremate külastusala liikumisteede äärsetesse peatuskohtadesse või parklatesse, kus peatumine on külastajatele ohutu. Üldine põhimõte on, et külastusobjekte tutvustavad infotahvlid koostatakse ühtses stiilis, vastavalt infotahvlite koostamise juhendile. Paigaldatavaid infotahvleid on kolme tüüpi – ala infotahvlid, objekti infotahvlid ja objekti huvipunkti tahvlid. Vastavalt vajadusele paigaldatakse asjakohased hoiatavad sildid ja ajutine külastustegevuse piiranguid käsitlev info.

Juhendis on eristatud ja eraldi nõuded kehtestatud kaitsealade ja nendel paiknevate külastusobjekte tutvustavatele tahvlitele. Ala ja külastusobjekti infotahvlitel on kohustuslik kajastada asjakohased ala ja objekti nimed, kaardid, logod, kontaktandmed, rahastamisallikad jne., tekstilises osas üldine ala või objekti tutvustav info, juhised looduses liikujale, hoiatused ja piirangud. Kaitsealadel paiknevatel infotahvlitel esitatud üldise info koostavad RMK külastuskorraldusosakonna töötajad koostöös Keskkonnaametiga. Radadel (matka- ja õpperadadel) paiknevad huvipunkti tahvlid tutvustavad sageli erinevaid loodusväärtusi. Nende kogus ning paigutus tuleneb raja paiknemisest, raja teema valikust ja kajastatavast väärtusest. Väärtuste kajastamisel on oluline tagada väärtuse säilimine, pöörates erilist tähelepanu kaitstavate loodusväärtuste tutvustamisele. Analüüsida tuleb, kas mõnda kaitseväärtust on mõistlik tutvustada mujal, kui sama väärtust tutvustatakse kahel lähestikku paikneval objektil või kui kaitseväärtuse tutvustamine võib kahjustada kaitseväärtuse säilimist jms.

Tulevikutegevuste planeerimiseks analüüsiti kava koostamise protsessis külastusala infotahvlite olemust ja kajastatud väärtusi, saades vastavat teavet ja suuniseid ka Keskkonnaametilt (*Lisa 3. Lahemaa külastusala väärtuste eksponeerimise kaardistamine ja laekunud ettepanekud*). Tõdeti, et külastusala varustatus asjakohase infoga on suhteliselt hea, kuid infotahvlitel oleva teabe ajakohastamine ja kvaliteedi tagamine on järjepidev töö. Suuremat tähelepanu on käesoleva kava perioodil vajalik pöörata teabe kvaliteedi tõstmisele ja ühtlustamisele.

Lisaks infotahvlitele on loodusesse paigutatud viidad, mis aitavad külastajatel külastusobjekte leida. On oluline, et viidastus, mis kuulub iga külastusobjekti komplektsuse hulka, on looduses hästi märgatav, paigutatud läbimõeldult, st piisaval hulgal, külastaja olulisi liikumisteid arvestavalt (*Lisa 5 Pärnu-Viljandi külastusala külastusobjektide juurdepääsuteed*). Külastusobjektile suunavad viidad peavad tuginema RMK stiilikataloogile. Teedele, kus suunamine RMK stiilikataloogile vastavate viitade abil ei ole võimalik või mõistlik, paigaldatakse viidad vastavalt Teeseaduses kehtestatud nõuetele. Puidust viitade tumenemisel on oluline tagada nende hooldamine nähtavuse kvaliteedi parandamiseks. Analüüsida on vajalik hetkel kasutuses olevatele puidust viitadele paremini märgatava ja pikemaealisema alternatiivse lahenduse leidmist.

Tabel 3. Lahemaa külastusala külastuskeskustes perioodil 2020-2029 planeeritud tegevused.

Külastuskeskus	Maaomand	Kaitseala, vöönd	Tegevuste kirjeldus	Tööde teostamise aeg	
				2020-2022	2023-2029
Lahemaa rahvuspargi külastuskeskus	RMK	Lahemaa rp Lahemaa pv			
			Külastuskeskuse hoone hooldus- ja remonttööd	X	X
			Kvaliteetse teabe jagamiseks jätkata koostööd ruumide kasutamisel, esitlustehnika uuendamisel, trükiste koostamisel, ekspositsiooni arendamisel jms	X	X
Oandu külastuskeskus	RMK	Lahemaa rp Mõisaparkide pv			
			Külastuskeskuse hoonetekompleksi hooldus- ja remonttööd	X	X
			Aastaringselt kasutatava suurema auditooriumi loomiseks endise metskonna garaazi renoveerimine.	X	X
			Endise metskonna sauna kohandamine matkajatele pesemisvõimaluste nloomiseks ja ravimtaimede programmide läbiviimiseks.	X	X
			Külastuskeskusesse viiva tee korduspindamine	X	

7. Hooldus ja rekonstrueerimine

Külastusobjektidel viiakse regulaarselt läbi hooldustegevust vastavalt hooldusplaanile, vajadusel tehakse taristu remonttöid. Külastusobjektide hooldus on aastaringne ja hooldussagedus objektiti erinev, tulenevalt objekti külastusmahust, iseloomust, asukohast jms teguritest. Hoolduse planeerimise aluseks on erinevad seired ja uuringud. Alates 2005. aastast on käivitatud külastusala objektide korrasoleku seire, mille analüüs on üheks aluseks tegeliku hoolduse sagedusvajaduse määramisel. Hooldusmahu vajadust aitavad planeerida ka külastusala külastajate hulgas perioodiliselt läbiviidavatest külastajauuringutest saadav teave ning külastusmahu seirest saadav informatsioon. Külastusobjektide hooldamiseks ja ressursi optimeerimiseks on moodustatud hooldusringid objektidest, mis on sarnase iseloomuga, asuvad lähestikku ja moodustavad piirkondlikke kogumeid.

RMK külastuskorraldusosakonna poolt propageeritava säästliku looduskasutuse põhimõtteid järgiv üldine reegel on, et paigaldatud prügikastide hulk on võimalikult väike ja jäätmete tekitaja viib jäätmed kas kogumiskohta või kodusesse prügikasti. Hoolduse käigus kogutakse külastusobjektidelt jäätmed ja kui on olemas ka prügikast, siis tühjendatakse see ning kogutud jäätmed transporditakse lähimasse RMK jäätmekogumispunkti. Külastusobjektidelt jäätmete koristamine, jäätmete sorteerimine ja äravedu toimub tingimustel, mis on kooskõlas kohalike omavalitsuste jäätmekorraldusega.

Lõkkekohtade lõkkepuudega varustamine toimub reeglina objektide hoolduse käigus. Iga konkreetse külastusobjekti aastase vajamineva puude koguse hindamise aluseks on hooldajate, loodusvahtide, külastusala juhtide ja piirkonna juhatajate poolt läbiviidud looduhoiuobjekti seiretulemused.

Hooldustööde kvaliteetseks teostamiseks teevad hooldajad töid vastavalt juhendile, kus lisaks tavapärasele objekti korrasolekule on tähelepanu pööratud ka maastiku seisundi jälgimisele ja objekti vastavusele külastusobjektide komplektsusele.

Külastusobjektide rekonstrueerimistöid teostatakse vastavalt objekti vajadusele järgides erinevatest seadustest tulenevaid tegevuste, lubade ja kooskõlastuste kohustusi. Ressursi kokkuhoiuks ja külastusobjekti ühtlase hea taseme saavutamiseks on rekonstrueerimise põhimõtteks, et taristu kasutamise seisukohalt olulisemate elementide vananemisel rekonstrueeritakse võimalusel kogu külastusobjekt tervikuna.

Tagamaks külastusobjektide pikaealisus ja hea seisukord on prioriteene rekonstrueerimisel leida ja rakendada pikemealisemaid ning püsivamaid lahendusi. Samuti arvestatakse taristu rekonstrueerimisel võimalusel universaalse disaini põhimõtetega, et tagada võimalikult paljudele erinevate vajadustega külastajatele võimalus külastusobjekte kasutada.

Tabelis 4 on esitatud Lahemaa külastusala külastusobjektide nimistu, prioriteetsus (*Prioriteetuse hinnangu seletused leitavad Lisa 2 Lahemaa külastusala külastusobjektide prioriteetsus*), maaomand, kaitsealadel paiknemine, arengusuunad ja planeeritud tegevused, nende teostamise aeg ning planeeritud rahastusallikad.

Lahemaa külastusala hästi välja arendatud külastusobjektid võimaldavad külastajatel mitmekesist looduses viibimist ning teadmiste omandamist. Eelkõige Tallinna lähedusest ja Lahemaa rahvuspargi rahvusvahelisest tuntusest tulenevalt on külastajate arv olnud pidevas tõusutrendis ning prognoositav on selle jätkumine. Külastajauuringu alusel on külastajad rahul nii loodud taristu kvaliteedi kui ka taristu hulgaga. Perioodil 2020- 2029 vajab külastusala taristu külastajatele jätkuvaks kvaliteetse teenuse osutamiseks pidevat korrashoidu ning kaasajastamist. Tähtsamad arenduspiirkonnad Lahemaa rahvuspargis on Viru raba ja Käsmu poolsaar, kus on vajalik teostada külastusrajatiste kompleksne uuendamine ja edasi arendamine. Põhja-Eesti puhkealal tegevuste planeerimisel on enim tähelepanu pööratud RMK Penijõe-Aegviidu-Kauksi matkatee Ohepalu-Roela lõigu jätkuvale arendamisele, raja lõkke- ja telkimiskohtade täiendamisele. Erivajadustega külastajate liikumisvõimaluste mitmekesistamiseks ja aastaringse kasutuse jätkuvaks suurendamiseks on planeeritud vastavasisulised tegevused Oandu piirkonna radadele. Sagadi metsakeskuse paremaks sidumiseks Lahemaa külastusalaga on planeeritud kava perioodil luua Sagadi-Oandu liikumisrada. Külastusala teavitamistegevuste eesmärgiks on külastajatele kvaliteetse looduses liikumise ja loodusväärtusi tutvustava teabe edastamine, samas ressursside, sh inimressursi, kokkuhoid. Sellest lähtuvalt on planeeritud 2020-2029 perioodil luua külastusala võtmepunktidesse (Neeruti, Roela, Võsu) nn. mehitamata väliõppeklass-teabepunktid, kus külastajad, huvirühmad-sõpruskonnad aga samuti ka õpetajad, loodusõppeprogrammide läbiviimiseks, saaksid omal käel loodusega ja külastusala väärtustega tutvumiseks kvaliteetset teavet. Väljaarendatavad väliõppeklass-teabepunktid moodustavad koos mehitatud teabepunktidega Oandul ja Palmses kogu külastusala katva võrgustiku. Lisaks külastusala külastajate arvu suurenemisele, muutub külastajaskond aasta-aastalt ka järjest rahvusvahelisemaks. Seetõttu on vajalik siinsete loodusväärtuste ning looduses liikumise võimaluste parem ning kaasaegsem eksponeerimine mitmes keeles, nii loodusradadel kui ka Oandu ja Lahemaa külastuskeskustes. Oandu külastuskeskuses on vajalik lisaks olemasolevale metsanduspärandile keskendunud ekspositsioonile välja arendada täiendavad võimalused suurte külastajagruppide vastuvõtuks (*Tabel 3. Lahemaa külastusala külastuskeskustes perioodil 2020-2029 planeeritud tegevused*) ning neile rahvuspargi loodusväärtuste, loodusradade ja külastusobjektide tutvustamiseks nii ekspositsiooni, filmide ja slaidiprogrammide kui muude mitmekeelsete võimaluste loomine.

Tabel 4. Lahemaa külastusala külastusobjektidel perioodil 2020-2029 planeeritud tegevused.

Külastusobjekt	Prioriteetsus	Maaomand	Kaitseala, vöönd	Arengusuunad	Tegevus	Tegevuse kirjeldus	Tööde teostamise aeg		Planeeritud rahastusallikas
							2020-2022	2023-2029	RMK, EU vm
Lahemaa rahvuspark									
RMK matkatee Oandu-Aegviidu/Oandu - Kalmeoja lõik (sh. Oandu-Võsu matkarada, Nõmmeveski-Liiapeksi matkarada, Võsu-Nõmmeveski matkarada)	1	RMK, eramaa, KOV	Lahemaa rp	Taristu kvaliteedi tõstmine. Tegevuste mitmekesistamine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu uuendamine - laudkatted, purded, trepid, rajavärad jm		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd, viitade uuendamine	x	x	RMK
						Höövli tee puhkekoha ja pärandkultuurilise metsaülema/metsavahi koha korrastamine	x	x	RMK
Kuueristi puhkekoht	3	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Käsmu loodus-ja kultuurilooline rada	1	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv, Käsmu skv, Palganõmme skv	Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Vana-Jüri otsa parkmetsa planeeringu ja projekti koostamine : viidastus, teed, puhkekohad, käimla, linnuvaatluskoht jms	x	x	RMK, EU
					Taristu rajamine	Projektijärgse taristu rajamine	x	x	RMK, EU
					Teavitamine	Teabe uuendamine Käsmu parklas ja loodusrajal	x		RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Käsmu matkarada	2	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv, Käsmu skv, Palganõmme skv	Taristu kvaliteedi tõstmine. Tegevuste mitmekesistamine	Projekteerimine	Palganeeme otsa planeerimine ja arendustöö pärast sõjaväerajatiste korrastamist.		x	RMK, EU
						Käsmu järve parkla projekteerimine.	x		RMK, EU
					Taristu rajamine	Käsmu järve parkla rajamine	x		RMK, EU
					Taristu rekonstrueerimine	Eru parkla rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd. Märgistuse ja viidastuse uuendamine.	x	x	RMK
Käsmu jalgrattarada	2	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv, Käsmu skv, Palganõmme	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Viidastuse ja märgistuse uuendamine.	x	x	RMK

			skv						
Viru raba õpperada	1	RMK	Lahemaa rp, Viru raba skv	Taristu kvaliteedi tõstmine. Tegevuste mitmekesistamine	Projekteerimine	Parkla projekteerimine	x		RMK, EU
					Taristu rajamine	Parkla rajamine	x		RMK, EU
					Projekteerimine	Raja tagumise osa puhkekoha projekteerimine		x	RMK
					Taristu rajamine	Raja tagumise osa puhkekoha rajamine.		x	RMK, EU
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd.	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Laudraja ja vaatetorni rekonstrueerimine		x	RMK
						Välikäimla rekonstrueerimine.	x		RMK
Kalmeoja lõkkekoht	2	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi tõstmine. Tegevuste mitmekesistamine	Projekteerimine	Lõkkekoha rekonstrueerimise ja täiendavate lõkkekohtade projekteerimine		x	RMK
					Taristu rajamine	Lõkkekoha rekonstrueerimine, täiendavate lõkkekohtade rajamine.		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd, karjääriala korrastamine	x	x	RMK
Altja loodus-ja kultuurilooline õpperada	1	RMK	Lahemaa rp, Altja pv, Merinõmme skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd. Rajaviidastuse uuendamine. Puhkekoha lisamine rippsilla juurde	x	x	RMK
Nõmmeveski lõkkekoht	1	RMK	Lahemaa rp, Kotka skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Projekteerimine	Lõkkekoha rekontsrueerimise projekteerimine		x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Lõkkekoha rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Oandu loodusmetsarada	1	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv, Kõrve skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Projekteerimine	Raja rekonstrueerimise projekteerimine		x	RMK
						Raja rekonstrueerimine		x	RMK, EU
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Oandu taimetargarada	1	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi tõstmine. Erivajadustega külastajatele taristu arendamine. Teavitamise kvaliteedi tõstmine. Loodushariduslikku suuna arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu remont- ja uuendamine, viidastuse, infotahvlite, treppide, laudteelõikude uuendamine.	x		RMK
					Projekteerimine	Invavõimaluste projekteerimine.	x		RMK
					Taristu rajamine	Invavõimaluste loomine	x		RMK
Oandu pärandkultuurirada	1	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi tõstmine. Teavitamise kvaliteedi tõstmine. Lisavõimaluste loomine. Aastaringse kasutuse soodustamine. Loodushariduslikku suuna arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remontööd. Laudtee asendamine puiduhakkest rajaga, infotahvlite aluste uuendamine, jooksev suvine ja talvine hooldus.	x	x	RMK
					Teavitamine	Taimeaia ja heinaküünide tahvlite koostamine ja valmistamine.	x		RMK

Oandu telkimisala	2	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Projekteerimine	Telkimisala rekonstrueerimise projekteerimine		x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Telkimisala taristu rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu remont- ja uuendamine	x	x	RMK
Koprarada	1	RMK	Lahemaa rp, Sipa skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Projekteerimine	Raja rekonstrueerimise projekteerimine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Raja rekonstrueerimine	x		RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd, treppide ja raja katete remont	x	x	RMK
Majakivi-Pikanõmme loodusõpperada	1	RMK	Lahemaa rp, Suurekõrve skv, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Projekteerimine	Raja tornipoolse parkla ja käimla rekonstrueerimise projekteerimine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Raja tornipoolse parkla ja käimla rekonstrueerimine	x		RMK
					Projekteerimine	Raja rekonstrueerimise projekteerimine		x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Raja osaline rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Purekkari telkimisala	2	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Projekteerimine	Telkimisala rekonstrueerimise projekteerimine		x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Tsitre telkimisala	2	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Projekteerimine	Telkimisala rekonstrueerimise projekteerimine		x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Telkimisala rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Tsitre puuderada	2	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Loodushariduslikku suuna arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
					Teavitamine	Raja info uuendamine, uute infotahvlite koostamine rajale ja vaatetorni	x		RMK
Juminda telkimisala	2	RMK	Lahemaa rp, Mere pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Projekteerimine	Telkimisala rekonstrueerimise projekteerimine		x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Telkimisala rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Ojaäärse metsarada	2	RMK	osaliselt Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Loodushariduslikku suuna arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
					Teavitamine	Metsaraja teabe ja infotahvlite uuendamine, uute tahvlite lisamine	x		RMK

Võsu telkimisala	2	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine Tegevuse mitmekesistamine Loodushariduslikku suuna arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
					Projekteerimine	Endise metsavahi maja väliõppeklass-teabemajaks projekteerimine		x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Endise metsavahi maja kohandamine väliõppeklass-teabemajaks		x	RMK
					Teavitamine	Teabematerjalide koostamine ja trükkimine		x	RMK
Mustoja parkla	3	RMK	Lahemaa rp, Vainupea skv, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd. Parkla piirete uuendamine	x	x	RMK
Mustoja lõkkekoht	3	RMK	Lahemaa rp, Vainupea skv, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Projekteerimine	Lõkkekoha rekonstrueerimise projekteerimine			RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Lõkkekoha rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Ojakivi rada	3	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi tõstmine Parkimisvõimaluste parandamine Teavitamiskvaliteedi tõstmine	Taristu rajamine	Parkla rajamine raja algusesse		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd. Parkla piirete uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Infomaterjalide lisamine kivi juurde	x		RMK
Mohni loodusrada	3	RMK, eramaa	Lahemaa rp, Mohni skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu rekonstrueerimine	Loodusraja taristu rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Koljaku puhkekoht	4	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu rekonstrueerimine	Puhkekoha rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Esku puhkekoht	4	RMK	Lahemaa rp, Lahemaa pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu rekonstrueerimine	Puhkekoha rekonstrueerimine		x	RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Sagadi-Oandu liikumisrada	1	RMK, MNT	Lahemaa rp.	Taristu rajamine	Taristu rajamine	Taristu rajamine	x		RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
					Teavitamine	Raja infomaterjalide koostamine	x	x	RMK
Põhja-Eesti puhkeala									
RMK matkatee Penijõe-Aegviidu-Kauksi/Ohepalu-Roela lõik	1	RMK, eramaa, KOV	Mõdriku-Roela mka, Roela skv;	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd. Matkatee viidastuse ja märgistuse parandamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Infomaterjalide koostamine ja valmistamine	x		RMK
Raketibaasi lõkkekoht	2	RMK		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK

Mardihansu lõkkekoht	2	RMK	Porkuni mka, Porkuni pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Ohepalu lõkkekoht	2	eramaa		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Kaberneeme lõkkekohad	1	RMK		Taristu kvaliteedi tõstmine Maastikukaitseliste meetmete rakendamine Ala planeeringu uuendamine Tegevuse mitmekesistamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd. Piirete uuendamine.	x	x	RMK
					Projekteerimine	Ala planeeringu uuendamise projekti koostamine		x	RMK
					Taristu rajamine	Ala taristu uuendamine, Karjäärijärve korrastamine		x	RMK
Kaberneeme parkla	2	RMK		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Neeruti loodusrada	1	RMK	Neeruti mka, Neeruti pv, Karuaugu skv, Kiisa skv	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd. Rajamärgistuse, viitade uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Infomaterjalide uuendamine		x	RMK
Eesjärve telkimisala	2	RMK	Neeruti mka, Neeruti pv, Karuaugu skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Leivahjumäe lõkkekoht	2	RMK	Neeruti mka, Neeruti pv, Karuaugu skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Tissipuu lõkkekoht	3	RMK	Neeruti mka, Neeruti pv, Karuaugu skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Viitna loodusõpperada	2	RMK	Viitna mka, Viitna skv, Nabudi skv, Linajärve pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Viitna parkla	3	RMK	Viitna mka, Viitna skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Roela lõkkekoht	2	RMK	Mõdriku-Roela mka, Roela skv	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd. Rajamärgistuse, viitade uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Lõkkekohta kaitseala tutvustava infotahvli lisamine		x	RMK
Roela käbimaja-muuseum	2	RMK	Mõdriku-Roela mka, Roela skv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd. Hoone korstna ja käimla remont, õue-ala välimööbli uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Infomaterjalide koostamine ja paigaldamine		x	RMK
Pedassaare lõkkekoht	2	RMK	Kolga lahe mka, Pedassaare pv	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
					Projekteerimine	Rajatiste projekteerimine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Rajatiste uuendamine		x	RMK

Pedassaare metsamaja	2	RMK	Kolga lahe mka, Pedassaare pv	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Metsamaja ja õuerajatiste hooldus- ja remonttööd	x	x	RMK
Pedassaare matkarada	3	RMK	Kolga lahe mka, Pedassaare pv	Taristu kavliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd. Raja varustamine infotahvlitega. Suunaviitade uuendamine		x	RMK
					Teavitamine	Infotahvlite materjalide koostamine		x	RMK
Vainupea parkla	3	RMK		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Olemasoleva taristu hooldus- ja remonttööd		x	RMK
Kõverjärve parkla	5	RMK	Ohepalu lka, Kõverjärve pv	Arengusuunad selgitamisel	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu olulisuse selgitamine. Taristu säilitamine kuni Viitna-Ohepalu-Tapa matkamarsruudi arenduse selgumiseni.	x		RMK